

Myndighetens syn på...

**Lärande
i arbete**

Yh

Myndigheten för
yrkeshögskolan

Utgiven av Myndigheten för yrkeshögskolan 2012

Dnr: YH 2012/3

ISBN-nr: 978-91-87073-07-6

Grafisk form: Markant Reklambyrå AB

Inledning

Utbildningar inom yrkeshögskolan ska leda till arbete eller egenföretagande inom ett yrkesområde, och det är därför viktigt att utbildningen har nära kontakt med arbetslivet. Lärande i arbetet (LIA) innebär att en del av utbildningen är förlagd till en arbetsplats, men precis som med andra kurser ska utbildningsanordnaren utarbeta en kursplan för LIA. Av planen ska det framgå vilka mål man som studerande förväntas uppnå och hur utbildningsanordnaren betygsätter kunskaper, färdigheter och kompetenser.

En utbildning som leder till en kvalificerad yrkeshögskoleexamen omfattar minst 400 yrkeshögskolepoäng, det innebär två års heltidsstudier. En sådan utbildning ska innehålla LIA på minst 100 yrkeshögskolepoäng. I utbildningar som inte leder till kvalificerad yrkeshögskoleexamen behöver inte LIA ingå, men det går förstås bra att ha LIA-kurser också i dem.

Syftet med LIA är att de studerande ska få lära sig i en verklig miljö, men det innebär inte en anställning. På en arbetsplats får de studerande möjlighet att vidareutveckla sina kunskaper, färdigheter och kompetenser, och företrädare för arbetslivet ska delta aktivt med planeringen, organiseringen och genomförandet av LIA. LIA är en integrerad del av utbildningen och bidrar på så vis till utbildningsmålen.

Myndigheten för yrkeshögskolans verksamhet regleras i lagen (2009:128) om yrkeshögskolan och i förordningen (2009:130) om yrkeshögskolan. Det rättsliga stödet för LIA framgår av 6 § p. 2 och 3 i lagen om yrkeshögskolan och av 2 kap. 2 § i förordningen om yrkeshögskolan. Där står bland annat att utbildningarna inom yrkeshögskolan ska ge praktiska och erfarenhetsbaserade kunskaper och präglas av en stark arbetslivsanknytning.

Att planera och anordna LIA

I utbildningsplanen och kursplaner ska utbildningsanordnaren beskriva LIA-kursernas omfattning, innehåll och upplägg samt utbildningens samtliga kursmål med betygskriterier. Utbildningsanordnaren och arbetsplatsen ansvarar gemensamt för att LIA-kursen ska hålla eftergymnasial nivå och innehålla erfarenhetsbaserat lärande.

Målen för en LIA-kurs ska formuleras så att de bidrar till utbildningsmålen och de kvalifikationer som den framtida yrkesrollen kräver. Utbildningsanordnaren ska därför ta fram kursplaner för LIA-perioderna i ledningsgruppen där ledamöter från arbetslivet är representerade.

Utbildningarna inom yrkeshögskolan skiljer sig åt på många sätt. Det är därför naturligt med en variation av hur man genomför LIA, och i en del utbildningar är LIA ett helt dominerande inslag, till exempel inom vissa smala yrkesområden.

Det är lämpligt att de studerande får sina LIA-platser tidigt i utbildningen. Utbildningsanordnaren ska ge de studerande stöd och anvisningar i denna process. Det är utbildningsanordnaren som bedömer om arbetsplatsen erbjuder kvalificerade uppgifter som svarar mot kursmålen och därmed är lämplig för LIA, men de studerandes önskemål ska tillgodoses så långt det är möjligt.

Utbildningsanordnaren får inte ta ut avgifter från företag som tillhandahåller LIA-platser för studerande, LIA är ett utbildningsmoment av flera och ska genomföras oberoende av ekonomiska överväganden. Det är LIA-företagets uppgift att bidra med arbetsuppgifter och handledare, utifrån utbildningsplanen och kursplanen för den aktuella LIA-kursen.

Kursplan och betygsättning

Arbetslivet bör delta när man utarbetar kursplaner och betygskriterier, men det är utbildningens ledningsgrupp som fastställer kursplanerna. Om utbildningen innehåller mer än en LIA-kurs ska varje kurs ha en kursplan med kursmål och betygskriterier. Man sätter betygen efter den tregradiga skalan Väl godkänt, Godkänt och Icke godkänt. Det är utbildningsanordnaren som ansvarar för att sätta betyg på LIA-kursen, och ska se till att LIA-handledarna lämnar tillräckligt underlag om hur den studerande utfört sina uppgifter.

I publikationen Myndighetens syn på utbildningsplan och kursplaner, samt i myndighetens föreskrift (MYHFS 2009:1) om kursplaner kan man läsa vad som gäller för utbildningsplan och kursplaner.

Validering och tillgodoräknande

En studerande har rätt att tillgodoräkna sig annan utbildning eller yrkeserfarenhet om kunskaperna, färdigheterna och kompetensen hon eller han har tillägnat sig i huvudsak svarar mot kraven i den aktuella kursen. Detta gäller även för LIA-kurserna, och ledningsgruppen för utbildningen ska pröva alla frågor om tillgodoräknande. Validering kan vara ett sätt att identifiera, bedöma och dokumentera tidigare lärande, för att ta fram beslutsunderlag vid tillgodoräknande. Utbildningsanordnaren ska sätta betyg även när man tillgodoräknar utbildning eller erfarenheter.

Utbildning på deltid och distans

Vid både deltidsutbildning och distansutbildning bör man planera och organisera LIA-kurserna noga och ta hänsyn till utbildningarnas förutsättningar och upplägg. Exempelvis kan studietakten ökas till 75 eller 100 procent under LIA-kursen. Utbildningsplanen ska beskriva hur LIA organiseras. Omfattningen av LIA-kursen får avgöras från fall till fall beroende på utbildningens inriktning och vilka arbetsplatser som är engagerade. Kursens omfattning kan påverka studiemedlen från Centrala studiestödsnämnden.

LIA utomlands

Man kan genomföra sin LIA utomlands. Men då måste utbildningsanordnaren få tillförlitligt och tillräckligt underlag för att kunna bedöma och godkänna en sådan LIA-plats. Det är samma krav på handledare och kvalitet för LIA-platser utomlands som för LIA-platser i Sverige, vilket bland annat innebär att man måste kunna organisera utbildningsanordnarens kontakter med studerande, handledare och arbetsplats på ett tillfredsställande sätt.

Leonardo da Vinci är ett EU-program som underlättar utbyten inom Europa inom yrkesutbildning. Den som anordnar yrkeshögskoleutbildningar kan söka pengar från Internationella programkontoret för att täcka merkostnader för utlandsvistelsen. Mer information om hur och när man ska ansöka finns på www.programkontoret.se.

LIA på den studerandes ordinarie arbetsplats

Det finns studerande som är tjänstlediga för utbildning inom yrkeshögskolan och det kan då bli aktuellt att hon eller han genomför en LIA-kurs på sin ordinarie arbetsplats. Om en studerande genomför LIA-kursen på sin ordinarie arbetsplats måste man skilja tydligt på

uppgifter inom LIA och den studerandes ordinarie uppgifter som arbetstagare. Kursmålen ska stå i fokus och den studerande ska få tillfälle till nytt lärande.

Studerande och arbetsgivare bör skriva ett avtal om vad som gäller vid tjänstledighet för utbildning inom yrkeshögskolan. Det bör framgå vilka villkor som gäller för tjänstledighet, studier och genomförande av LIA.

LIA är avgiftsfri

Utbildningen inom yrkeshögskolan är avgiftsfri, men det kan uppstå kostnader för resor och boende om LIA-platsen är belägen utanför studieorten. Det är viktigt att utbildningsanordnaren informerar de studerande om eventuella sådana kostnader i samband med antagningen till utbildningen. Vissa företag eller organisationer erbjuder sig att bekosta hela eller delar av merkostnaden, men det är då en överenskommelse mellan den studerande och företaget.

Försäkringar

Myndigheten för yrkeshögskolan har tecknat tre försäkringar för alla registrerade studerande. Det finns en personskadeförsäkring, en ansvarsförsäkring samt Student UT som gäller vid studier utomlands. Personskadeförsäkringen gäller i Sverige och omfattar olycksfall under utbildningen, vilket inkluderar LIA samt resa mellan bostaden och den plats där utbildningen bedrivs.

Ansvarsförsäkringen ersätter för alla personskador och sakskador som uppkommer under utbildningsmoment som genomförs hos en icke statlig arbetsgivare eller företagare och gäller i Sverige. Försäkringen gäller inte då den studerande genomför LIA hos ett statligt företag eller en myndighet, men där kan det finnas andra försäkringar. Utbildningsanordnaren bör upplysa den studerande eller hjälpa till med att ta reda på vilket försäkringskydd som gäller på en sådan LIA-plats.

Försäkringen Student UT gäller vid LIA utomlands. Den ger dels samma personskadeskydd som i Sverige, dels ett reseförsäkringskydd. Försäkringen täcker också ansvars- och rättsskydd samt andra skadehändelser och gäller under vistelsen i studielandet samt när man reser mellan det landet och Sverige. Det är viktigt att det finns en skriftlig överenskommelse om utbyte eller mottagande mellan utbildningsanordnaren och den arbetsplats där den studerande ska genomföra LIA-kursen.

Mer information om försäkringarna finns på www.yhmyndigheten.se.

Genomförande av LIA

Av utbildningsplanen ska det framgå hur utbildningen och LIA är organiserad. Om det är möjligt att genomföra LIA på någon annan ort än studieorten ska de sökande få information om detta vid ansökningstillfället. Det är bra om utbildningsanordnaren och företrädare för respektive LIA-plats skriver ett avtal om hur man ska fördela ansvaret.

Handledares och studerandes ansvar under LIA

Utbildningsanordnaren ansvarar för att informera och vid behov utbilda handledare om deras ansvar och uppgifter. Handledaren ska känna till utbildningsplanen och målen för LIA-kursen. Det är handledaren som ska se till att den studerande får uppgifter som motsvarar kursmålens krav. Den studerande ska delta i arbetet och vara med exempelvis i ett arbetslag, projekt eller annan del av verksamheten. Det är viktigt att handledaren ger den studerande stöd och råd i förhållande till sina behov och de mål som ska uppnås. Dessutom ska handledaren ge underlag om den studerandes prestationer till utbildningsanordnaren inför betygsättningen. De här kraven gör att det är viktigt att handledaren är verksam på arbetsplatsen under LIA-kursens genomförande.

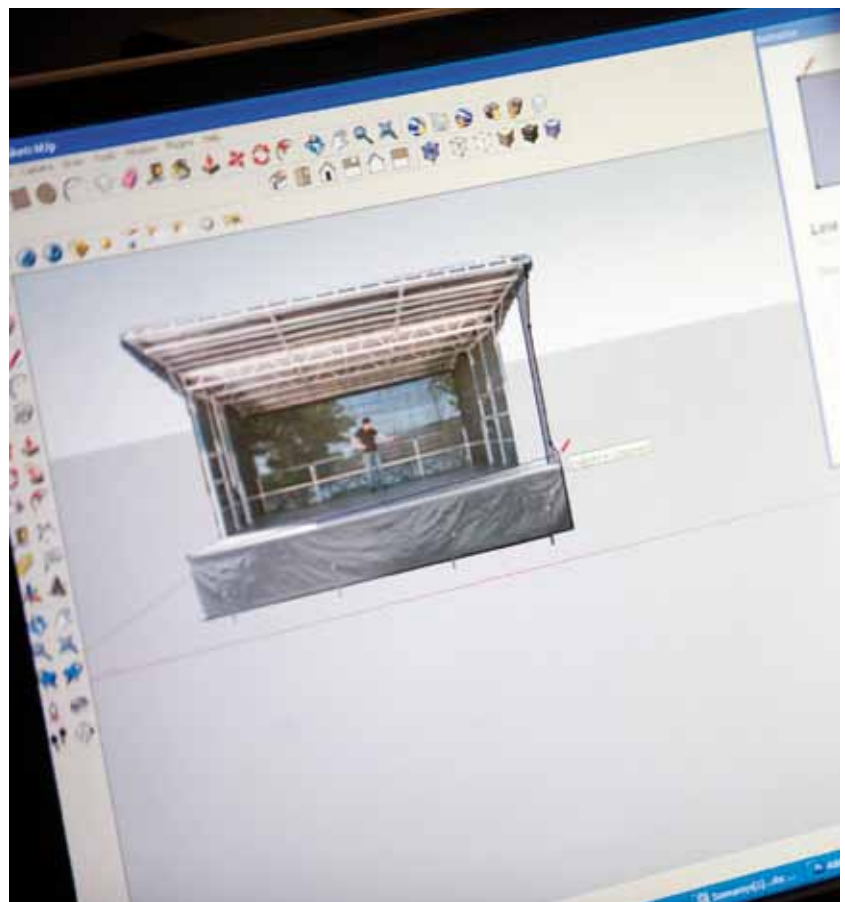
De studerandes ambitioner och mål bör beaktas när man planerar och genomför LIA. Liksom i andra kurser ska de studerande ha möjlighet till inflytande under LIA-kursen, och de studerande förutsätts följa arbetsplatsens arbetstider, rutiner och arbetssätt.

Sekretess

Vissa verksamheter omgärdas av sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Sekretess innebär i korthet att det är förbjudet att muntligt röja någon uppgift som är sekretesskyddad enligt lagen. Sekretess innebär också förbud att lämna ut uppgifter i handlingar som är sekretesskyddade i lagen. Det kan även finnas bestämmelser om tystnadsplikt i annan lagstiftning, och i sådana verksamheter är det nödvändigt att de studerande undertecknar en sekretessförbindelse. Det ingår i handledarens ansvar att se till att sådan överenskommelse kommer till stånd.

Dokumentation

Dokumentation tjänar många syften. Under LIA-kursen är det bra om de studerande reflekterar över sitt lärande och sina arbetsuppgifter samt dokumenterar detta. De kan föra loggbok eller skriva ett liknande dokument under hela LIA-kursen. Vid kursens slut kan det vara lämpligt att handledare och studerande var för sig rapporterar hur LIA har bedrivits och vilka resultat som uppnåtts. Det ska finnas dokumenterade rutiner för omdöme och betygsättning när en LIA-kurs har avslutats.

Utvärdering

Utvärderingen ska göras såväl under som efter LIA-kursen. Utvärderingen kan innehålla en bedömning av om platsen var lämplig, om genomförandet av LIA, om målen uppfylldes och om det funnits speciella svårigheter. Under LIA-kursen utvärderar man främst genom att besöka LIA-platsen. Det är naturligt att utbildningsanordnare och företrädare för arbetsplatsen samtalar om hur LIA har fungerat. Ett sätt är att samla studerande, handledare och utbildningsanordnaren i ett trepartssamtal. Andra lämpliga metoder är enkäter eller samtal i grupp med studerande och handledare. Man kan också samla in skriftliga eller muntliga omdömen om LIA-platsen från de studerande. Resultatet av utvärderingarna ska behandlas i både ledningsgruppen och i studerandegruppen.

Om LIA-perioden ligger sist i utbildningen är det lämpligt att återsamla de studerande någon eller några veckor för att summera erfarenheter och intryck. Enligt Yh-myndighetens erfarenhet bör inte en utbildning med en lång LIA-kurs avslutas utan att de studerande får tillfälle till en samlad återkoppling.

Utbildningsanordnarens systematiska kvalitetsarbete ska omfatta LIA likaväl som alla andra delar av utbildningen.

Myndighetens syn på är en publikationsserie som ger Myndigheten för yrkeshögskolans tolkningar och rekommendationer kring olika ämnen som berör yrkeshögskolan som utbildningsform. Denna utgåva riktar sig till utbildningsanordnare och de personer som sitter i ledningsgrupper för yrkeshögskoleutbildningar.

Myndigheten för yrkeshögskolan
Swedish National Agency for
Higher Vocational Education
Box 145
721 05 Västerås
www.yhmyndigheten.se